

PASTORALE PERSPECTIEVEN OP REGISTRATIE IN DE GEHANDICAPTENZORG

Adel Derdaele

Ter inleiding: een kijk op de concrete situatie binnen vzw Kerckstede

Kerckstede is een voorziening in Oostnieuwkerke (West Vlaanderen) die begeleiding, huisvesting en dagbesteding biedt aan volwassen personen met een matige tot ernstige mentale handicap, en kiest er nadrukkelijk voor om het pastorale te benoemen en er aandacht aan te besteden. De voorziening is katholiek christelijk geïnspireerd, vertrekkend vanuit de spiritualiteit van de H. Vincentius. We werken vanuit een agogische visie waarbij de bewoner centraal staat, wat nauw aansluit bij de Vincentiaanse visie. Hij koos voor de 'kansandere', waarbij het niet ging om gelijke kansen maar wel om de beste kansen voor iedereen. Daarom gaan we op basis van evenwaardigheid een relatie aan met elkaar en willen we de ander centraal stellen. We proberen pastoraal, binnen het samenleven en de totale werking, naar medewerkers en familie maar vooral naar bewoners toe, te vertalen en in daden om te zetten.

Bewoners komen in Kerckstede wonen (of werken voor de bezoekers van het Dagcentrum) en verblijven doorgaans lang in de voorziening, meestal tot bij hun overlijden.

Om de bewoners binnen hun gelovig-zijn goed te volgen, de evolutie te merken en in kaart te brengen en om hen voldoende kansen te bieden in het beleven van hun geloof, is noteren van gegevens een noodzaak om kwaliteitsvol te werken.

De functie van coördinator pastoraal is opgenomen in het organogram als stafmedewerker bij de directie. Binnen de voorziening is er officieel nog geen beslissing genomen omtrent de eventuele uitbreiding van de opdracht als pastor noch over de term pastor. Omwille van het lezen, wordt verder in de tekst toch de omschrijving 'pastor' gebruikt.

Welke registratie gebeurt er en waarom?

Vanuit de pastorale werking wordt na elke viering of pastorale activiteit een evaluatie opgevraagd aan medewerkers en bewoners via een evaluatieformulier met vaste items. De resultaten daarvan worden besproken op de vergadering pastoraal en genoteerd in het verslag. Van daaruit wordt het positieve gehaald en wat beter zou wijzigen in volgende vieringen of activiteiten. Inbreng van medewerkers en bewoners kan een positieve aanvulling zijn om de vieringen beter op maat uit te bouwen. Hoe meer kleine (prak-

tische) ongemakken gekend zijn en opgelost kunnen worden, hoe beter we bewoners en medewerkers bij de kern van de vieringen kunnen brengen.

De medewerking van bewoners in vieringen én hun wensen met betrekking tot meehelpen worden geregistreerd op een specifieke lijst, per werkjaar. We vertrekken hiervan om bewoners aan te spreken. Tegen het eind van het jaar wordt gekeken welke bewoners nog niet aan bod kwamen. Door deze registratie kunnen we vermijden dat steeds dezelfde bewoners aangesproken worden en kunnen we proberen met ieders wensen rekening te houden. Het betrekken van bewoners binnen de vieringen is een mee verdiepen in het samen gemeenschap vieren vanuit het geloof. Bij bepaalde bewoners zie je een groei in de wijze van meewerken. Sommigen zie je ontluiken binnen een bepaalde taak die ze op zich nemen en waar ze vragen over stellen die kunnen leiden tot een dieper gesprek.

Vanuit het gesprek met de familie rond een ernstig zieke bewoner, soms stervende bewoner, noteert de pastor gegevens op de checklist 'ziekenzalving/ziekenzegen' en 'checklist bij overlijden van een bewoner'. Dit gesprek gebeurt samen met de medewerker van de sociale dienst. Het(levens)verhaal van de bewoner dat daarbij soms wordt verteld, wordt eveneens opgenomen en is dikwijls de basis voor het vooraf zoeken naar een gepast Bijbelverhaal voor ziekenzalving/ziekenzegen of bij de avondwake en uitvaartliturgie. Het invullen van de checklisten bezorgt ons concrete gegevens in verband met de ziekenzalving/ziekenzegen, de

zorg bij de stervende bewoner en het afscheid van de bewoner. Deze registratie gebeurt in een beveiligde map op de computer. Een print daarvan komt in het persoonlijk dossier van de bewoner terecht in het bureau van de directeur. Deze gegevens worden als basis genomen voor het verdere gesprek of handelingen bij een ernstig zieke bewoner en bij het overlijden van de bewoner.

Er wordt geregistreerd in het ondersteuningsplan in functie van de zorgvisiebespreking van de bewoner. Dit is een multidisciplinaire vergadering. De informatie wordt verwerkt tot een handelingsplan en een individueel hulpen dienstverleningsplan. Het handelingsplan (een specifiek document) wordt neergeschreven vanuit de zorgvraag van de bewoner (in de ik-vorm geformuleerd), aangevuld met wat daarop ons zorgantwoord is en de gemaakte afspraken tussen de bewoner en de voorziening. Het is de bedoeling om concreet ervaringsmateriaal te verzamelen en per ontwikkelingsdomein objectief belangrijke elementen aan te halen die een rol kunnen spelen in de manier waarop een bewoner in het leven staat. Vanuit een aantal richtvragen wordt rond het item 'geloof en levensbeschouwing' daarover vanuit verschillende disciplines informatie samengebracht.

Andere vormen van registratie vanuit pastorale perspectieven binnen Kerckstede zijn de uitgeschreven pijler christelijke inspiratie, de pastorale informatiemap met specifieke informatie vanuit de liturgie en pastoraal ter ondersteuning van medewerkers zelf en/of bij het begeleiden van bewoners, het

neerschrijven van inhoudelijke gesprekken bij creatief werken rond een pastoraal thema, jaaragenda binnen de pastorale werking, verslagen uit vergaderingen pastoraal en uit overlegmomenten tussen de directeur en de pastor, het registreren van de gevolgde pastorale vorming, de verslagen en de evaluatie van die vorming, registratie rond pastorale activiteiten in het tijdschrift van de voorziening, registratie rond het doorgeven van informatie vanuit pastoraal aan nieuwe medewerkers (een checklist), registratie van de boeken rond geloof, levensbeschouwing, ethiek die kunnen uitgeleend worden.

Knelpunten bij het registreren

Registreren op allerhande wijzen op verschillende soorten checklisten en invuldocumenten naast elkaar, is niet evident. Schema's met een uitgebreide inhoud waarbij kan aangeturfd worden, zou het werken efficiënter en nog objectiever maken. Een samenvoeging van belangrijke informatie op één document zou een meerwaarde zijn.

Anderzijds blijft een uitgeschreven tekst in verband met 'het verhaal' van bewoners en familie belangrijk. Je kunt de warmte van een inhoud, de wijze waarop het gebracht werd, het aanvoelen van wat mensen boeit en beweegt vanuit hun geloof of levensbeschouwing verliezen in al te grote objectiviteit en te beknopt noteren. Het meedelen en terugkoppelen van informatie vanuit die registratie ligt niet voor de hand. Voorlopig is er nog geen officieel kanaal waarbij dit gebeurt.

Een uitgeschreven tekst in verband met 'het verhaal' van bewoners en familie blijft belangrijk. Je kunt de warmte van een inhoud, de wijze waarop het gebracht werd, het aanvoelen van wat mensen boeit en beweegt vanuit hun geloof of levensbeschouwing verliezen in al te grote objectiviteit en te beknopt noteren. Het meedelen en terugkoppelen van informatie vanuit die registratie ligt niet voor de hand.

Waarom als pastor tijd maken voor registratie en welk effect heeft het op het pastoraal handelen?

De pastor staat in voor de (beveiligde) bewonersregistratie vanuit persoonlijke observaties, (in)formele pastorale gesprekken en contacten met bewoners en/of familie. Er wordt vanuit pastoraal geregistreerd met de bedoeling informatie te verzamelen over de bewoner en zijn (gelovige) levensbeschouwing. Naar de bewoners toe betekent dit dat we intreden in wat ze voelen en meemaken. Van daaruit creëren we samen met de bewoners kansen om hun leven perspectief te geven.

De registratie voor en over de pastorale werking in het algemeen kan door iedereen geraadpleegd worden. Een schriftelijke neerslag op deze manier staat voor een transparante werking en voor het toeganke-

Het willen vasthouden van informatie dwingt je tot attent, gericht en gedetailleerd luisteren naar bewoners en familie, tijdens (in)formele gesprekken. Het is een manier om observaties, die een ondersteuning kunnen zijn voor verdere gesprekken of contacten, blijvend te gaan vastleggen

lijk maken van de pastoraal binnen de voorziening. Het noteren gebeurt ook in functie van eventuele overname van de opdracht van de pastor en voor het verzekeren van een naadloze overgang binnen de zorg van de bewoner.

die een ondersteuning kunnen zijn voor verdere gesprekken of contacten, blijvend te gaan vastleggen. Optekenen is een geheugensteun en 'een feitenbank' om op terug te kunnen vallen. Je kan moeilijk alle info over 94 bewoners onthouden en enkel putten vanuit het stuk parate kennis. Dat leidt tot onvolledigheid en een vertekend beeld van de bewoner.

Notities kunnen van belang zijn als evaluatie-instrument/meetinstrument voor jezelf

als pastor en voor de pastorale werking op zich. Het geeft een duidelijk beeld over hoe en waarmee je aan het werk gaat naar het beleid toe.

Registratie kan het eenvoudiger maken om objectieve elementen van het subjectieve verhaal te onderscheiden. Registreren is een bron van informatie geplaatst in de tijd, voor het nu en de toekomst. Het is een efficiënte manier om alle info te verzamelen, te behouden, te toetsen, te vergelijken als werkbasis voor de pastor en om info die de bewoner ten goede komt, te kunnen doorgeven.

Het neerschrijvend bevatten van mooie of moeilijke momenten van bewoners en familie, van eenmalig uitgesproken gevoelens of verwoordingen rond gelovige of ethische thema's mag niet verloren gaan. Als pastor ga je ankeren wat vluchtig is en toch zó belangrijk om verder gelovig op weg te gaan met de bewoners en hen zo de beste kansen te geven.

Over de auteur

Adel Derdaele is coördinator pastoraal in Kerckstede vzw, een voorziening die begeleiding, huisvesting en dagbesteding biedt aan volwassen personen met een matige tot ernstige mentale handicap.

E-mail: derdaele.a@kerckstede.be